

Planuri de lecție comentate

REVOLUȚIA DE LA 1821 CONDUSĂ DE TUDOR VLADIMIRESCU.

(Clasa a IX-a).

A.1. Programul revoluției de la 1821 — expresie a caracterului social și național al revoluției¹.

— Proclamația de la Padeș²

— „Cererile norodului românesc”³

— consolidarea autonomiei statului⁴

— schimbarea regimului fiscal⁵, administrativ⁶ și judecătoresc⁷

— desființarea privilegiilor de clasă⁸

— înființarea armatei⁹

— extinderea rețelei școlare¹⁰

— desființarea vămilor interne¹¹

— înlocuirea legiuirii lui Ioan Caragea (1818) cu Pravilniceasca Condică (1780)¹²

— stabilirea unui regim politic modern¹³

2. Forțele sociale participante și rolul lor în revoluție

— burghezia (negustori, orășeni)¹⁴

— mica boierime

— țărănimea (panduri¹⁵, moșneni, clăcași¹⁶)

B. Desfășurarea revoluției; rolul lui Tudor Vladimirescu

— începutul revoluției¹⁷

— Proclamația de la Padeș (23 ianuarie 1821)¹⁸

— tabăra de la Tințăreni (4—28 februarie 1821)¹⁹

— marșul „Adunării norodului”, în frunte cu Tudor spre București (28 februarie—18 martie 1821)²⁰

— tabăra de la Cotroceni (18 martie—15 mai 1821)²¹

— intrarea eteriștilor în Țara Românească (13 martie 1821)²²

— invadarea Țării Românești de către armata turcă²³

— retragerea „Adunării norodului” spre Pitești (15 mai 1821)²⁴

— arestarea lui Tudor Vladimirescu de către Iordache Olimpiotul la Golești (21 mai 1821)²⁵; asasinarea conducătorului revoluției, din porunca lui Alexandru Ipsilanti, la Tîrgoviște (27 mai 1821)²⁶

— înfringerea de către turci a armatei eteriste la Drăgășani (7 iunie 1821)²⁷

— Rolul lui Tudor Vladimirescu în cadrul revoluției²⁸

C. — *Revoluția de la 1821 — început al epocii moderne în istoria României*²⁹.

— Ecoul revoluției³⁰.

D. *Revoluția condusă de Tudor — parte integrantă a luptei de eliberare a popoarelor din sud-estul Europei*

— răscoala din Serbia

— mișcările insurecționale din Spania, Portugalia, Italia și Rusia.

Comentariu istoric.

1. Elementele programatice ale revoluției de la 1821 se găsesc în mai multe documente, în primul rând în cele scrise direct de Tudor sau sub dictarea lui. Dintre documentele programatice amintim: Proclamația de la Padeș, arzul către Înalta Poartă din 23 ianuarie 1821, scrisoarea către marele vornic Nicolae Văcărescu din 11 februarie 1821, „Cererile norodului românesc”, proclamațiile din 16, 20 și 23 martie 1821, „Cartea de „adeverire”, „Înscrisul” lui Tudor către divan etc. Considerăm că cele mai importante documente programatice sînt: Proclamația de la Padeș și „Cererile norodului românesc”.

2. Tudor Vladimirescu chema la luptă toți locuitorii „veri de neam veți fi” împotriva dușmanilor țării „bălaurii care ne înghit de vii, căpeteniile noastre atît cele bisericesti, cit și cele politicești”. Avutul negustorilor și ale altor locuitori era apărat în timp ce „averile cele rău agonisite ale tiranilor boieri să se jertfească... pentru folosul de obște”. Ulterior Tudor va hotărî cruțarea averilor boierilor care vor sprijini revoluția. Deci, Proclamația de la Padeș demasca dominația feudalilor cerînd distrugerea puterii economice a acestora.

3. „Cererile norodului românesc” sînt cunoscute în două variante. Prima variantă, în limba română, cuprinde 20 de „ponturi”, iar a doua păstrată în copii în limba germană și română are 33 și respectiv 34 puncte. Primele 27 de paragrafe se referă la cereri privind schimbarea situației claselor sociale; paragrafele 28—31 solicită sancțiuni împotriva unor elemente dușmănoase; punctele 32—33 privesc „Adunarea norodului” și pe Tudor, iar ultimul punct cere ca prevederile documentului să fie instituționalizate. Privitor la datarea paragrafelor care compun „Cererile norodului românesc”, cei mai mulți istorici consideră că au fost scrise în prima jumătate a lunii februarie 1821. Ultimele trei puncte au fost adăugate în martie același an.

4. Tudor Vladimirescu împreună cu „Adunarea norodului” erau împotriva domnilor fanarioți care au încălcat „dreptățile și privilegiurile ce din vechime au avut țara aceasta”. În arzul adresat Porții, la 23 ianuarie 1821, Tudor Vladimirescu învinovăța pe „cei du pe vremi trimiși domni și ocîrmuitori acestui norod” adică pe domnii fanarioți. În același document se cerea Porții „să facă îndreptare și orînduială, ce să lipsească jafurile”. Conform „Cererilor norodului românesc” noul domn nu va mai putea aduce în țară decît patru demnitari greci. Îndeobște, domnii fanarioți erau însoțiți la urcarea în scaun de un mare număr de persoane (rude, prieteni, cunoscuți) cărora trebuia să le împartă funcții. Alecu Suțu, de pildă, a fost însoțit de peste 800 de persoane.

5. Se cerea să se revină la o sumă fixă ce trebuia să fie achitată în 4 sferturi pe an. O majorare a birului urma să cadă numai în competența „Adunării norodului”. Erau desființate instituțiile poslușnicilor, scutelnicilor și străinilor.

6. Aparatul administrativ trebuia să devină cit mai redus, desființîndu-se unele instituții — hătmânia Divanului, vornicia Capitalei, spătăria cea mare — care sau se perimaseră sau se transformaseră în adevărate instituții de jefuire și oprimare a norodului. Se mai preconiza, să se reducă numărul zapciilor de plasă de la doi la unu, să se împutineze slujbașii judecătoriiilor, cancelariilor și să se înlătore „slujbașii cămării domnești”.

7. Se preconiza ca legea să fie aceeași pentru toți locuitorii. Pentru a se evita arbitrarul un așezământ nu putea să fie schimbat mai devreme de 12 ani „precum să urmează și la neamurile cele luminate“. Formulări juridice precise urmau să se facă atunci când revenea liniștea în țară.

8. Toate dregătoriile în stat „atît cele politicești, cît și cele bisericesti, de la cea mare pînă la cea mică“ să nu se mai dea cu bani, ci după merit. Măsura se impunea deoarece vînzarea dregătoriilor în stat aducea un venit substanțial domnitorului care percepea pentru funcția de vistier 500 000 lei. Deseori în timpul unei domnii dregătoriile se vindeau de mai multe ori. Dregătorii mai mari vindeau și ei, la rîndul lor, funcțiile mai mici.

9. Se prevedea formarea unei armate regulate din 4 000 de panduri 200 de arnăuți care urmau să primească o „leafă ușoară“ din venitul mănăstirilor. Arnăuții trebuiau să constituie garda domnului.

10. Școlile trebuiau să fie pe cheltuiala instituțiilor bisericesti (mitropolie, episcopii, mănăstiri). Cursurile școlilor puteau fi frecventate de copii de boierime măruntă și de oameni simpli.

11. Țăranii veniți cu alimente sau vite de vînzare la tîrg erau obligați să dea jumătate din prețul acestora drept taxă sau mită. Desființarea vămilor se justifica prin faptul că „această pricină, a greutății havaieturilor și a vămilor (interioare), neguțătoria a încetat cu totul, ajungînd țara în cea mai desăvîrșită lipsă a banilor. Căci această țară... nu are deloc alte venituri afară de acelea care curg din comerț“.

12. Pravilniceasca Condică legifera, în anul 1780, numărul zilelor de clacă la 12 pe an, dar lăsa libertatea învoielilor dintre stăpîni și clăcași la mai puține zile. O zi de clacă se achita cu 0,75 taler.

Legea lui Ioan Caragea din 1818 prevedea 14 zile de clacă — la cele 12 s-au adăugat ziua de plug și transportul unui car de lemne. Nu se admitea nici o învoială între stăpîni și clăcași, prin care să se reducă zilele de clacă legiuite. O zi de clacă se plătea cu 1 taler.

Referitor la dijma din porumb Pravilniceasca Condică o fixase la una din 10 baniți în timp ce legea lui Caragea introducea dijma la pogon și obligația țăranilor de a transporta gratuit, la conacul stăpînuului cantitatea de porumb care îi revenea.

13. Se desprinde dorința de organizare a statului modern în cadrul unui regim constituțional și anume: putera executivă — deținută de domn care conducea în numele și pentru binele poporul — și puterea legislativă care revenea „Adunării poporului“.

14. Din analiza documentelor programatice ale revoluției de la 1821 rezultă că cele mai însemnate cereri urmau să satisfacă burghezia. În Proclamația de la Padeș Tudor Vladimirescu interzice în mod categoric ca cineva „să să atingă măcar de un grăunți, de binele sau de casa vreunui neguțătoriu, oroșan sau țăran, sau de al vreunui lăcuitor“.

Autonomia statului, desființarea vămilor interne, instituirea unui nou regim politic, desființarea privilegiilor de clasă, interzicerea vînzării funcțiilor, reformele fiscală, administrativă, judecătorească, școlară veneau să satisfacă, în primul rînd, dorințele clasei burgheziei.

15. Pandurii au constituit grosul armatei lui Tudor Vladimirescu. Pandurii erau nemulțumiți de faptul că Ioan Caragea le-a interzis să mai dețină slujbe militare prin județe, obligându-i să plătească bir.

16. Prezența clăcașilor în „Adunarea norodului” a fost, totuși, neînsemnată. Tudor insistă în proclamația din 20 martie 1821 adresată locuitorilor județelor „din orice treaptă” să vină să se alăture oștirii promițându-le scutirea completă de dări.

17. După moartea ultimului domn fanariot din Țara Românească, Alecu Suțu, Tudor Vladimirescu — care se găsea în București încă de la 25 decembrie 1821 — înțeles cu cei trei mari boieri Gr. Brîncoveanu, Grigore Ghica și Barbu Văcărescu a plecat în seara zilei de marți 18 ianuarie 1821 spre Oltenia pentru a ridica poporul la luptă. Se pare că marele spătar Grigore Brîncoveanu i-a dat 28 de oameni înarmați care să-l însoțească. Împreună cu Tudor Vladimirescu a plecat și Dimitrie Macedonschi.

18. Duminică 23 ianuarie 1821 a fost lansată din satul Padeș, plaiul Cloșani, o Proclamație revoluționară care chema poporul la luptă împotriva căpeteniilor „politicești” și „bisericești”. În cele trei zile cită rămasa la Padeș, Tudor a recrutat 600 de ostași. S-au adus arme din depozitele de la Gornovița, unde au fost puse spre păstrare din anii trecuți. Există dovezi că un alt depozit s-a aflat la Cerneți. Aceasta dovedește faptul că revoluția a fost pregătită cu mult mai înainte de a izbucni. Tot de la Padeș, Tudor va expedia arzul către Poartă și memoriile pentru țarul Rusiei și pentru împăratul Austriei aflați la Laybach.

19. Perioada mai îndelungată pe care „Adunarea norodului” o petrece la Tințăreni se explică prin faptul că se urmărea pe de o parte înrolarea de noi oameni care seoseau zilnic ca urmare a ecoului Proclamației de la Padeș iar pe de altă parte Tudor dorea să vadă reacția sultanului privitor la revoluție. „Adunarea norodului” număra la Tințăreni peste 5 000 de oameni. Tot în acest timp Tudor dejoacă intențiile marilor vornici Nicolae Văcărescu și Constantin Samurcaș trimiși de Divan cu misiunea de a face să-i înceteze acțiunea pornită. De asemenea, Tudor a dejucat un complot pus la cale de boieri, prin Hagi Prodan, care urmărea să-l ucidă la 28 februarie 1821.

20. În drum spre București, Tudor pedepsește cu asprime pe cei care jefuiseră gospodăriile populației. La 16 martie 1821 Tudor a trimis din Bolintin o proclamație către locuitorii capitalei.

21. După instalarea taberei la Cotroceni (18 martie 1821) Tudor Vladimirescu a intrat în București — 21 martie 1821 — unde va relua legăturile cu Divanul. În ziua de 23 martie 1821 Tudor va reglementa raporturile cu „vremelnica ocîrmuire” căreia îi va da un „Înscris” și va face cunoscută o nouă proclamație.

22. Eteria a fost o societate secretă organizată de greci pe teritoriul Rusiei. După refuzul contelui Capodistria — grec de origine — ministrul de externe al Rusiei, de a o conduce, eteriștii s-au adresat și l-au convins pe generalul Alexandru Ipsilanti, fiul lui Constantin Ipsilanti, fost domn al Țării Românești. Eteriștii au trecut din Rusia în Moldova la 22 februarie 1821 unde domnul Moldovei Mihail Suțu — și el eterist — le-a pus la dispoziție o armată. La 13 martie 1821 Ipsilanti a trecut în Țara Românească unde i s-a alăturat Iordache Olimpiotul cu un important efectiv de trupe. Eteriștii doreau să treacă prin țările române în Grecia pe care urmau să o elibereze. Hotărîrea țarului Rusiei de a dezavua

mișcarea eteristă a dus la schimbarea planului inițial. Alexandru Ipsilanti a hotărât să-i înfrunte pe turci — ocupînd județele din nordul Țării Românești — dar pentru a reuși să-i înfrîngă a încercat să-l atragă sau să-l oblige pe Tudor să-și subordoneze armata scopului eterist.

23. Intervenția armatei otomane s-a produs la începutul lunii mai 1821 pe 6 coloane: 3 coloane în Oltenia, spre Craiova, două coloane în direcția București și o coloană se îndrepta de la Brăila spre Moldova.

24. Duminică 15 mai 1821 Tudor Vladimirescu începe retragerea în fruntea „Adunării norodului” spre Oltenia — unde intenționa să se apere — pe drumul Piteștilor.

25. După ce s-a instalat la Golești, Tudor este arestat de Iordache Olimpiotul cu concursul trădării unor căpitani cum au fost: Dimitrie Macedonschi, Haği Prodan, Alexandru Pavlovici. Ridicat din foisorul de la Golești Tudor Vladimirescu a fost dus la Iordache Olimpiotul la Pitești, de unde a doua zi — 22 mai 1821 — va fi escortat prin Cîmpulung la Tîrgoviște (23 mai 1821).

26. Refuzînd să-și subordoneze armata scopului eterist, Tudor a fost ucis din porunca lui Alexandru Ipsilanti în noaptea de 27—28 mai 1821. Ucigașii au fost Vasile Caravia, Gherasim Organos, Constantin Cavaleropulos, „Gornovschi polonezu”, Nicolae Pargos.

27. Armata eteristă a fost înfrîntă la Drăgășani de către turci. O parte dintre eteriști se vor retrage în Moldova, la mănăstirea Secul, unde vor fi surprinși și omorîți de turci.

28. În „Cereriile norodului românesc” Tudor Vladimirescu este definit ca „ales și hotărît de întreg poporul românesc” și ca mare iubitor de patrie trebuie să aibă în vedere „folosul a toată obște”. Printr-o analiză mai atentă a documentului de mai sus ne dăm seama de intențiile lui Tudor Vladimirescu de a asigura autonomia țării, de a aplica reforme fiscale, judecătorești, școlare, administrative, de a înființa o armată, etc. Odată cu intrarea în București — 21 martie 1821 — Tudor Vladimirescu, deși nu s-a intitulat domn, devine, totuși, șef al puterii executive, concludînd cu „vremelnica ocîrmuire”.

29. Revoluția din 1821 este prima revoluție burghezo-democratică din țara noastră. *Programul Partidului Comunist de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism* caracterizează acțiunea condusă de Tudor Vladimirescu ca fiind revoluție. Totodată, anul 1821 constituie începutul epocii moderne în istoria României.

30. Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu va avea un mare ecou în Transilvania și Moldova. În unele sate din Transilvania se citeau hirtii în formă de scrisori prin care se înștiința poporul că va veni „Crăiutul Todoraș” în Ardeal. În Moldova ecoul revoluției din Țara Românească va fi la fel de mare. Un grup de boieri moldoveni au semnat la 1 aprilie 1821 un legămînt prin care se puneau bazele unui program politic de guvernare asemenea celui din Țara Românească. Tudor cerea marelui vistier la 5 aprilie 1821 să țină o legătură mai strînsă cu boierii moldoveni „ca unii ce sîntem de un neam, de o lege și supt aceeași stăpînire și ocrotiți de aceeași putere”. Un simbol al unității de neam îl constituie, fără îndoială, steagul cel mare al revoluției din 1821 unde întîlnim trei sfinți îmbrăcați în hlamide de culoare roșie, galbenă și albastră.

Indicații metodice.

Programa prevede parcurgerea lecției „Revoluția de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu”, în trei ore.

În prima oră se va discuta *Programul revoluției de la 1821 — expresie a caracterului social și național al revoluției, Forțele sociale participante și rolul lor în revoluție*. Este de preferat să se folosească de fiecare elev — sau de fiecare doi elevi — câte o mapă cu documente care să cuprindă: Proclamația de la Padeș, arzul către Înalta Poartă din 23 ianuarie 1821, „Cererile norodului românesc”, scrisoarea lui Tudor Vladimirescu, din 11 februarie 1821, către marele vornic Nicolae Văcărescu, proclamațiile din 16, 20 și 23 martie 1821, „Înscrișul” lui Tudor către Divan. Pe baza analizei acestor documente elevii vor reuși, conduși de profesor, să stabilească principalele componente ale revoluției din 1821, precum și forțele sociale participante. Pentru o mai bună înțelegere a cererilor revoluționarilor elevii vor fi solicitați să apeleze la cunoștințele din lecția anterioară „Afirmarea națiunii Române”.

În ora a doua se va preda elevilor *Desfășurarea revoluției; rolul lui Tudor Vladimirescu*. Se va urmări pe hartă — se recomandă harta *Lupta de eliberare socială și națională între anii 1784—1848 pe teritoriul patriei noastre*, editată în anul 1978 de Traian Lungu și Dumitru I. Dumitrescu sub auspiciile Editurii Didactice și Pedagogice — etapele drumului parcurs de revoluționari de la Padeș la București și apoi la Golești. De asemenea se poate localiza bătălia din 7 iunie 1821 de la Drăgășani. Se va scoate în evidență rolul lui Tudor Vladimirescu folosindu-se aceleași documente recomandate mai sus. Se impune folosirea diapozitivelor nr. 101, 103, 104, 105, 106 și 107 din setul de diapozitive *Istoria României II*, reeditat de Ministerul Educației și Învățămîntului în colaborare cu Studioul cinematografic Animafilm-București în anul 1977. Vizionarea diapozitivelor și a altor litografii, stampe de epocă, întregeste imaginea elevilor privind revoluția de la 1821.

În ultima oră elevii vor avea posibilitatea să asimileze cunoștințe privind *Revoluția de la 1821 — început al epocii moderne în Istoria României, eoul revoluției* precum și integrarea acesteia în lupta de eliberare a popoarelor din sud-estul Europei. Este necesară folosirea unei hărți a Europei care să redea statele din prima parte a secolului al XIX-lea.

*
* *

BIBLIOGRAFIE

- *Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism*; Edit. Politică, București, 1975, p. 31.
- *Documente privind Istoria României. Răscoala din 1821*, Ed. Acad. R.P.R. București, 1959, vol. I, p. 207—210, 250—259, 274—281, 372—373, 385—387.
- G. D. Iscriu (coordonator), Natalia Trandafirescu, Marcel Ciucă, Ilie Cristian, *Izvoare narative interne privind revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*; ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1987 passim.

- A. Oțetea, *Tudor Vladimirescu și revoluția din 1821*; București, Ed. Științifică, 1971.
- Mircea T. Radu, 1821, *Tudor Vladimirescu și Revoluția din Țara Românească*; Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1978.
- G. D. Iseru, *Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu*; Ed. Albatros, București, 1982; Idem, *Introducere în studiul istoriei moderne a României*; Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
- N. Adăniloae, *Boierii și răscoala condusă de Tudor Vladimirescu*, București, 1956.
- I. Corfus, *Agricultura Țării Românești în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, Ed. Acad. R.S.R., 1969.
- Radu Rosetti, *Pentru ce s-au răscolat țărani*, Ed. Eminescu, București, 1987.
- Louis Roman, „*Cererile norodului românesc*” și forțele social-politice de la 1821, în „*Studii și articole de istorie*“, XXX—XXXI, 1975, p. 98—118.

prof. MARIN CRISTIAN,
Lic. agroindustrial Călugăreni, Jud. Giurgiu

Constituirea Partidului Național Român. Mișcarea memorandistă din Transilvania.

(Lecție de comunicare de noi cunoștințe — 2 ore) Clasa a IX-a.

Prin predarea acestei lecții urmărim să evidențiem continuitatea luptei românilor din teritoriile aflate sub dominație străină, în scopul obținerii drepturilor politico-naționale, precum și caracterul progresist al luptei lor. Se va arăta elevilor importanța unificării partidelor naționale din Transilvania într-un singur partid, în anul 1881, importanța și răsunetul mișcării memorandiste. Concomitent, se va arăta elevilor că românii din Transilvania au luptat împotriva regimului dualist austro-ungar, împotriva burgheziei și moșierimii maghiare, dorind să trăiască în relații de prietenie și bună conviețuire cu poporul maghiar, care nu avea nimic comun cu exploatarea națională a românilor.

— Continuitatea luptei de eliberare națională :

- a. Eforturile românilor din teritoriile aflate sub dominație străină ;
- b. Eforturile românilor din granițele statului român independent.
- c. Situația românilor din Transilvania s-a înrăutățit permanent în urma instaurării regimului dualist.
- d. Pentru românii din Transilvania s-au adoptat legi restrictive :
  - a. Legea naționalităților¹ ;
  - b. Legea învățământului² ;
  - c. Legea electorală³ ;
  - d. Legea presei⁴ ;
  - e. Legea administrativă și comunală.

— Dezvoltarea propagandei naționale :